

Handläggare
Ameli Björling

Datum
2022-09-27

Diarienummer
HSN/223621

Ert Datum
2022-05-04

Er beteckning
S2022/01621

Svar på remiss om handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Regionen har fått tillfälle att lämna svar på rubricerad remiss och vill lämna följande synpunkter.

Region Värmland ställer sig positiv till utredningens intention om en handlingsplan för långsiktig utveckling av tolktjänsten som helhet. Om de nationella insatser som föreslås kan leda till en mer samordnad utveckling av tolktjänsten. Däremot anser Region Värmland inte att konsekvenserna av flera centrala delar i utredningen är tillräckligt utredda och vissa delar behöver dessutom förtydligas. Region Värmland vill särskilt belysa några områden.

Möjligheten att få tolk för döva och hörselskadade personer regleras i ett flertal olika regelverk, vilket i ett flertal utredningar de senaste decennierna har konstaterats leda till oklarheter både avseende betalningsansvar och i vilka situationer tolk kan erbjudas.

Konsekvenserna av en ny lag som ersätter nuvarande reglering i hälso- och sjukvårdslagen är dock inte tillräckligt belyst ur Region Värmlands roll som vårdgivare där hälso- och sjukvårdslagstiftningen är ytterst central. Utredningen anger förbättrade förutsättningar att utveckla tolktjänsten som ett argument för att den ska regleras i särskilt lagstiftning. Det är möjligt att detta är en fördel och att det finns starka skäl för att reglera regionernas ansvar för tolkning i särskild lag. Detta är dock inte tillräckligt utrett.

För regionen som huvudman är det inte klarlagt hur förutsättningarna att utveckla tolktjänsten förbättras genom att den regleras i en lag utanför Hälso- och sjukvårdslagen. Det kan få konsekvensen att verksamheten behöver genomgå en tid- och resurskrävande omställning som kan ge oförutsedda negativa konsekvenser för verksamheten och för tolkanvändarna. Ett exempel är utredningens förslag om en bestämmelse om att regionen får ge företräde för den som har störst nytta av tolktjänst för vardagstolkning.

Region Värmland ställer sig också frågande om tolkcentralen blir en attraktiv arbetsgivare när uppdragen enbart består av vardagstolkning där

Datum
2022-09-27

Diarienummer
HSN/223621

många uppdrag utförs på obekvämt arbetstid. Olika typer av tolkuppsdrag genererar generellt också olika uppdragstid där det finns en risk att kortare uppdrag blir oattraktiva.

Regionens ansvar för tolktjänst förtydligas och förstärks

Region Värmland anser att förslaget om tolktjänst vid vardagstolkning behöver en djupare analys. Regionen har kvar ansvaret för att ta emot och samordna beställning även om annan myndighet/part är betalningsansvarig vilket ger en ökad kostnad för administration på regionens tolkcentral. En djupare analys och förtydligande behövs vidare vad gäller att tolktjänst för vardagstolkning så långt som möjligt ska utformas och genomföras i samråd med den enskilde. Idag förs en dialog med tolkanvändaren och förslaget stärker tolkanvändarens rätt vilket är viktigt. Region Värmland anser att förslaget om prioritering av tolktjänster behöver en djupare analys och förtydligas då det finns en risk att prioriteringen leder till både etiska dilemman och negativa ekonomiska konsekvenser. Region Värmland delar inte utredningens bedömning att regionen som vårdgivare inte kommer påverkas av utredningens förslag då hälso- och sjukvårdens prioriteringsgrunder inte längre ska vara tillämpliga för tolktjänsten. En nationell vägledning /prioriteringsordning som stöd i arbetet är önskvärt.

Region Värmland anser att utredningen behöver förtydligas med vad som menas med *viss* ledsagning.

Region Värmland anser att möjligheten för regionen att besluta om att tillhandahålla valfrihetssystem är bra. Eftersom en omställning till valfrihetssystem innebär en kostnad, och tillgängligheten redan är hög, saknas det starka skäl att använda den möjligheten. Vägledning kommer att behövas när önskemål från tolkanvändare har företräde, detta för att kunna skapa en kostnadseffektiv verksamhet vilket är ett syfte som handlingsplanen ska medverka till.

Region Värmland anser att det är naturligt att den egna verksamheten utgör första instans för klagomål- och synpunktshantering. Justitieombudsmannen (JO) och Justitiekanslerns (JK) tillsyn är av extraordinär karaktär och kan inte jämföras med den tillsyn som utförs av Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Behovet av tillsyn av tolktjänstverksamheten bör beaktas i det fortsatta utredningsarbetet.

Region Värmland anser att uppräkningsen av statsbidrag blir viktig då den nya regleringen innebär en utökad administration och ett utökat samordningsansvar.

Datum
2022-09-27

Diarienummer
HSN/223621

Inga behov av att reglera behandlingen av personuppgifter i den nya lagen

Med utredningens förslag kommer tolktjänsten att regleras i en egen lag utan koppling till hälso- och sjukvårdslagen. I och med det kommer patientdatalagen inte längre att vara tillämplig på den personuppgiftsbehandling som behöver göras. Det behöver säkerställas att det finns rättligt stöd för den personuppgiftsbehandling som är nödvändig. Utredningen menar att det inte behöver införas någon särskild reglering kring detta utan hänvisar till GDPR. Region Värmland är något tveksam till om utredningens bedömning att tolkcentralens administrativa verksamheter inte behandlar känsliga personuppgifter är riktig. Det kan vara fråga om känsliga personuppgifter i form av uppgifter om hälsa varför frågan behöver belysas i det fortsatta utredningsarbetet.

Ett samlat och förstärkt tolkstöd i arbetslivet

Region Värmland anser att för att säkerställa att insatsens bidrag till tolk för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet uppfyller sitt ändamål ska den följas upp och utvärderas, av Arbetsförmedlingen, tre år efter dess införande. Varför vissa personer inte nyttjar möjligheten till tolk blir en viktig fråga att följa upp och utvärdera.

Distanstolkning som en del i en förstärkt tolktjänst

Region Värmland bedömer att gemensamma system för såväl tecken som språktolk är viktigt. Ett väsentligt problem är att det saknas nationell enhetlighet då många regioner har olika lösningar. Detta fungerar väl idag trots användandet av olika system men en enhetlighet skulle höja kvalitén och säkerheten ytterligare. Tolkens arbetsmiljö är också viktig att beakta så att systemen fungerar för alla parter. Genom att samordna tekniken minskar användandet av ekonomiska resurser då systemen är kopplade till varandra, vilket i sin tur gör att slutanvändaren inte påverkas. Vid de tillfällen både en språktolk och teckentolk behövs är det önskvärt att ha ett system som samtliga parter kan ansluta till och tolkning kan utföras. Det är viktigt att ett sådant system är godkänt av regionerna då många av de uppdrag som utförs är inom vården.

Vad gäller obokad distanstolkningsfunktion med skrivtolk och möjligheterna att tillhandahålla en sådan funktion på nationell nivå bedömer Region Värmland att det möjligen finns en vinst i att hålla samman verksamhet för kommunikation oavsett om det är teckenspråk, talat språk eller skriven text. Möjlighet till skriven kommunikation finns redan idag, beakta texttelefonitjänsten. Ett enhetligt system för distanstolkning för att göra tjänsten lika för alla är önskvärt.

Datum
2022-09-27

Diarienummer
HSN/223621

Tekniska lösningar och innovationer som ett komplement till tolktjänst

Region Värmland tillstyrker utredningens förslag om samordnade insatser för att genom innovation och teknikutveckling stärka tolkstjänstutbudet. Region ställer sig därtill positiv till förslaget att ge Vinnova ett särskilt uppdrag att leda och samordna befintliga och tillkommande aktörer i samlade innovationssatsningar på området.

Tekniken går fort och marknaden är svår vid upphandling. Regionerna har olika regelverk/organisationer vilket medför att det blir olika villkor för användarna och även för leverantörerna.

Åtgärder för att stärka tolkprofessionen

Av utredningens direktiv framgår att utredningen ska identifiera och analysera problem och hinder som finns för att tolktjänsten ska utvecklas på ett framgångsrikt sätt vilket Region Värmland anser vara en viktig fråga som bör få en central plats i arbetet. En stark profession byggs genom att göra arbetet attraktivt genom bland annat utbildning, lön och arbetsvillkor. Eftersom många tolkar inte är anställda brister arbetsgivaren/uppdragsgivaren i årliga lönerrevisioner.

Region Värmland anser att förnyad analys av behoven av tolkar och utbildningar utreds för att kunna dimensionera tolktjänsten och säkerställa att tolk finns tillgänglig när efterfrågan finns.

Vad gäller plan för kontinuerlig och systematisk fortbildning och kompetensutveckling av tolkar anser Region Värmland att det behövs nationella insatser för att hålla yrkesgruppens kompetens aktuell. Även detta eftersom många tolkar inte är anställda och arbetsgivaren/uppdragsgivaren brister i kompetensutvecklingsinsatser. Vidare saknas ett utbud av utbildning tolken kan välja att delta i.

Datum
2022-09-27

Diarienummer
HSN/223621

Utredningens bedömning är när det är ändamålsenligt bör administrativa förfaranden och regleringar för teckenspråks-, dövblind- och skrivtolkar vara desamma som för tolkar i talade språk. Region Värmland anser att utredningens intention gällande enhetlig verksamhet oavsett typ av tolk är bra. Viktigt dock att beakta skillnaden mellan tolk i talade språk (oreglerad bransch) och teckenspråkstolkar (reglerat och systematiserat sedan många år). Språktolkverksamheten bör närma sig teckenspråkstolkarnas upplägg snarare än tvärt om för att uppnå kvalitet och rättssäkerhet. Samverkan och enhetlighet underlättar för den som inte är insatt i tolkfrågan utan enbart behöver nyttja tjänsten.

Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor som föreslås av utredningen ska senast år 2028 följa upp handlingsplanens åtgärder. En utvärdering av genomförda förändringar fyra år efter förändring anses lämplig då förändringen måste implementeras och vara i drift innan den kan utvärderas.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Marianne Utterdahl
Ordförande